

12. Українська РСР у Великій Вітчизняній війні Радянського Союзу. У 3 т. . – Т. 3. К.: Політвидав України, 1969.
13. Левин М. Что должен знать пионер во время воздушного и химического нападения // Юный пионер. – 1941. – 29 июня. – № 51.
14. Виховання дітей в умовах війни // Правда. – 1942. – 24 березня. – № 83.
15. Оберігайте дітей від скарлатини // Робітниця. – 1947. – № 1.

Станіслав КРАПИВ'ЯНСЬКИЙ

ВІЙСЬКОВІ ПОХОВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ МАЛОЇ ДІВИЦІ В РОКИ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ

У статті робиться спроба ґрунтовно дослідити військові поховання селища Мала Дівиця (нині Прилуцького району Чернігівської області), долю і значення боротьби тих людей, які загинули та поховані на його території в роки Великої Вітчизняної війни.

Ключові слова: *військові поховання, Мала Дівиця, війна, німці, червоноармійці, братська могила.*

This paper attempts to thoroughly investigate military burial Maiden small village Mala Divitsia (now Priluky district, Chernihiv region), fate and significance of the struggle of those who were killed and buried on its territory during World War II.

Key words: *military funeral, Mala Divitsia, war, the Germans, the Red Army, a mass grave.*

Історія нашої Вітчизни складається з десятків тисяч історій сіл і селищ, малих і великих міст. У 1941-1944 р. багато з них постраждали від лихоліть

Великої Вітчизняної війни. Не стало винятком і селище Мала Дівиця, нині Прилуцького району на Чернігівщині.

В статті робиться спроба ґрунтовно дослідити військові поховання селища Мала Дівиця, долю і значення боротьби тих людей, які загинули та поховані на його території.

Дані про загиблих базуються на повідомленнях різних військових частин, інформації з наказів про виключення зі списків Збройних Сил СРСР, які зберігаються в Центральному архіві Міністерства оборони Російської Федерації. Велика частина цих документів сканована і знаходиться у відкритому доступі та Всесвітній мережі Інтернет в електронній Об'єднаній Базі Даних "Меморіал" (ОБД Мемориал).

З початком війни тисячі жителів міста Прилук і району пішли на фронт і з усім народом боролися проти німецько-фашистських загарбників. Безупинно працював у розширеному складі і Малодівицький райвійськомат. До лав Червоної армії закликалися все нові й нові призовні категорії чоловіків.

Селищна рада Малої Дівиці та правління колгоспів ім. Кірова та ім. Чапаєва мобілізували людей на виконання сільськогосподарських робіт. Ішла напружена робота для фронту, для Батьківщини.

Кожного дня багато жителів Прилуцького району будували польовий аеродром поблизу міста Прилуки, копали окопи та протитанкові рови під Бахмачем. В літні місяці 1941 р. прилучани зібрали більше 50 тисяч карбованців для потреб армії.

У липні 1941 р. у Малій Дівиці був створений винищувальний батальон для боротьби з диверсантами. До нього входили робітники, службовці та колгоспники загальною чисельністю 145 чоловік. Його керівником призначили завідуючого військовим відділом Малодівицького райкому КП(б)У Музиченка. Особовий склад батальону постійно змінювався у зв'язку з мобілізацією до діючої армії. Малодівицьке районне керівництво у цей час готувало бази для партизанської боротьби в тилу ворога. Бійці батальйону несли охорону селища, вчилися військовій справі та методам ведення партизанської війни.

Недивлячись на героїчну оборону Червоної армії, фронт невпинно наближався до Прилуччини. Через селище Мала Дівиця постійно йшли радянські війська, почалася часткова евакуація населення. Приміщення місцевої школи займав військовий госпіталь.

Наприкінці липня німецькі літаки з'явилися над селами району та обстріляли колони радянських військових частин, що слідували на фронт. Вони бомбили станцію Галка (північна околиця селища), одна з бомб влучила в лазню, де на той час милися червоноармійці, в результаті чого загинуло троє радянських солдат. За свідченнями ветеранів-малодівичан, червоноармійці були поховані на місцевому кладовищі. Останки загиблих у 1944 р. перенесли в братську могилу в центрі селища (в подальшому – Центральну).

У липні 1941 р., неподалік селища Мала Дівиця, дислокувалися авіаційні полки і БАО (батальйон аеродромного обслуговування) 19-ї авіаційної дивізії. Ще влітку 1940 р. біля селища були обладнані дві злітно-посадкові смуги, одна на заході від нього (основний аеродром), а друга – за Буримкою (хутір південніше Малої Дівиці) (запасний). Льотчики розмістилися в школі №1 і двоповерховому клубі. З серпня 1941 р. запрацював запасний аеродром за Буримкою. Авіаційні бомби та інше озброєння підвозили на аеродроми зі складу, який знаходився під Будами.

До цього періоду відноситься друге військове поховання на території Малої Дівиці. На Центральному кладовищі селища є індивідуальна могила радянського воїна. На ній встановлений бетонний пам'ятник із табличкою. Напис на ній повідомляє: «Неизвестному советскому воину погибшему в период ВОВ в 1941-1945 г.г. От благодарных малодевичан»

У книзі №5 «Их помнит Черниговщина», автор-укладач В.Д. Драгунов, що майже 30 років проводив пошукову роботу у Центральному архіві Міністерства оборони СРСР і на території Чернігівської області на с.36 вказав на поховану у селищі Мала Дівиця Прилуцького району Бухарську Валентину Федорівну, лейтенанта медичної служби 424-го батальйону аеродромного обслуговування, 1914 року народження, яка загинула у серпні 1941 р. [1].

В Наказі №079 Головного управління кадрів Збройних Сил СРСР від 14 лютого 1950 року про виключення В.Ф.Бухарської із списків офіцерів Червоної армії, повідомляється, що вона пропала безвісти у липні 1941 року [2]. Тобто, документально Бухарська Валентина Федорівна пропала без вісти, про що було повідомлено її рідним, насправді вона похована на кладовищі селища Мала Дівиця.

На сайті «ОБД Мемориал» (www.obd-memorial.ru) розміщений документ Головного Воєнно-медичного управління від 7 грудня 1949 р. за № 1403966-с, в якому говориться, що вказаний військовослужбовець народилася в м.Маріуполь, була призвана до Червоної армії 12 червня 1941 р. Білоцерківським райвійськоматом Київської області, її батько проживав у Київській області, Ракитянському районі, селі Телешівка. Фельдшер Бухарська В.Ф. виключалася із списків особового складу Збройних Сил. Вказана і причина виключення – «пропала безвісти на фронті Вітчизняної війни» [3].

У Книзі могил загиблих воїнів Радянської армії та партизанів у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. на території Чернігівської області за станом на 1 березня 1950 року, яку нам вдалося знайти на тому ж сайті «ОБД Мемориал», під номером 574 вказана братська могила у с.Мала Дівиця. «З індивідуальних могили там же – поховані 2 офіцери, 1 – сержантського чи рядового складу. Всього - 3. Могила не упорядкована. У 1950 році будуть перепоховані у братську могилу» [4].

Останки радянських військовослужбовців з невідомих нам причин не були перенесені до центральної братської могили, за кілька років братська могила (розміри 3 x 4) була упорядкована, на ній встановили пам'ятник, який стоїть і донині.

На місці їх поховання, в південно-західній стороні селища Мала Дівиця, був відкритий пам'ятник у жовтні 1957 р. Він має висоту 2,25 м, виготовлений за післявоєнними стандартами. Це скульптурне зображення воїна зі схиленою головою, що тримає в руці каску. Скульптура встановлена на постаменті з цегли, в основі якого меморіальна дошка з висіченими словами: «Здесь

похоронены офіцери Советской Армии погибшие в Великой Отечественной войне 1943 г. Ст.л-нт Клименко Григорий. Летчик л-нт Гузь Михаил /фамилии других воинов не установлено» [5].

Старший лейтенант Клименко Григорій Герасимович загинув 11 серпня 1941 р. У причині смерті вказано: «Убитий мимовільним пострілом старшого лейтенанта Єрьоміна» [6]. Завдяки сайту «ОБД Мемориал» дізнаємося, що старший лейтенант Клименко Г.Г., 1913 року народження, уродженець ст. Баси, Сумської області, проходив службу в 33-му бомбардувальному авіаційному полку, що базувався на аеродромі поблизу Малої Дівиці, на посаді штурмана ескадрилії. Належав до кадрового складу Робітничо-Селянської Червоної Армії, в якій він служив з грудня 1932 р. Дана інформація підтверджується і в Іменному списку втрат частин Південно-Західного фронту за період з 22 червня 1941 р. по 01 грудня 1941 р. [7].

Наказом по управлінню кадрів Військово-Повітряних Сил Червоної Армії від 31 березня 1942 р. за №013-42 р. старший лейтенант Клименко Григорій Герасимович був виключений зі списків офіцерів Червоної армії [8].

Напередодні Великої Вітчизняної війни 33-й швидкісний бомбардувальний авіапункт (командир полковник Пушкарьов Ф.С.), де проходив військову службу старший лейтенант Клименко Г.Г., входив до складу 19-ї бомбардувальної авіаційної дивізії Київського військового округу [9]. Військова частина базувалася на аеродромах Білої Церкви та Городища. На її озброєнні були 54 літаки СБ та Ар-2, 14 - Пе-2. Уже в перший день війни полк включився в бойову діяльність і, незважаючи на втрати, діяв цілком ефективно.

У липні-серпні 1941 р. 33-й бомбардувальний авіапункт перебував у складі військово-повітряних сил 14-ї Армії Південно-Західного фронту. За цей час багато льотчиків полку здійснили по сорок-п'ятдесят бойових вильотів, виконуючи найрізноманітніші бойові завдання. «Ми воювали тільки два місяці, а скільки подій в житті кожного відбулося за цей час! Згадалися кинджальні траси кулеметного вогню, розриви зенітних снарядів, падаючі, охоплені полум'ям літаки над Христинополем, Бродами, Дубно, Берестечком, Рівним,

Млиновим, Любаром, Тернополем, Фастовом...», - згадував про цей час льотчик полку Єфремов В.С. у своїй книзі «Ескадрильї летят за горизонт» [10].

Наприкінці літа 1941 р. Прилуччина опинилася на лівому крилі оборони Києва, якою командував генерал-полковник М.П. Кирпонос. Його штаб в середині вересня 1941 р. знаходився в місті Прилуки.

33-й бомбардувальний авіаційний полк, незважаючи на значні втрати і втому льотного складу, з аеродрому Мала Дівиця активно підтримував дії наземних військ на київському напрямку. Льотчики полку літали вдень і вночі, в будь-яку погоду. Вони поверталися в полк після боїв пораненими, обгорілими, пропахлі порохом димом, але гордими і непереможеними, щоб після короткого перепочинку знову піднятися в небо [10].

На початку вересня 1941 р. на аеродроми біля Малої Дівиці перебазувалися винищувачі 17-го (командир майор Дервянов М.С.) і 92-го винищувальних (командир майор Ячменьов С.С.) авіаційних полків 16-ї авіаційної дивізії. Вони виконували завдання з прикриття військ 5-ї Армії, залізничних вузлів, міста Чернігова, а також супроводжували бомбардувальники з 33-го бомбардувального авіаційного полку 19-ї бомбардувальної авіаційної дивізії та 211-го бомбардувального авіаційного полку 15-ї бомбардувальної авіаційної дивізії, які діяли в даному районі [11].

7 вересня 1941 р. ескадрильї 33-го бомбардувального авіаполку двічі бомбардували ворожу переправу через р. Сейм і скупчення ворожих військ в районі Батурина. 10 вересня полк перебазувався на інший аеродром в район Зінькова. На малодівицькому аеродромі «горіли несправні машини, палахкотіли бочки з бензином і маслом, тріщала у вогні будівля їдальні» [10]. Останніми залишили його літаки-винищувачі. Так частина майора Ячменьова С.С. залишила аеродром Мала Дівиця і перебазувалася до Борисполя, який перебував у кільці оточення. На аеродромі залишилися льотчики винищувальних полків, які не мали літаків. Вони повинні були самотужки вириватися з оточення. Доля багатьох з них склалася трагічно [12].

У одній братській могилі з Клименком Г.Г. похований льотчик лейтенант Михайло Гузь. На сайті «ОБД Меморіал» відсутня будь-яка інформація про цього офіцера. На сьогодні ім'я третього похованого не відомо. Ми знаємо лише про те, що ймовірно він мав відношення до авіаційних підрозділів, що дислокувалися у селищі Мала Дівиця та не був офіцером.

На меморіальній дошці вкралася помилка. Старший лейтенант Клименко Г.Г. загинув у 1941 р., а не в 1943 р. Про рік смерті лейтенанта Гузя Михайла нам нічого не відомо.

Не зумівши прорвати оборону Києва на головному напрямку, німецькі війська групи армії «Південь» обійшли фланги Південно-Західного фронту, замкнули кільце навколо столиці України.

Ворог наступав на Прилуки зі сторони Ніжина по шосе і вздовж залізниці Ніжин-Прилуки. 18 вересня 1941 р. У районний центр Мала Дівиця ввійшли німецькі військові частини.

Поразки на фронтах, величезні втрати, що їх зазнали збройні сили СРСР змусили радянське керівництво вжити заходів для розгортання партизанської боротьби в тилу німецьких військ. На території Прилуччини діяли підпільні організації та невеликі партизанські групи. І хоча за браком досвіду підпільної та партизанської боротьби і не завжди вдалому підбору керівників підпілля багато груп було знищено карателями, Рух Опору на Прилуччині продовжувався.

Після відступу радянської армії з території Малодівицького району лише невелика група бійців висловила бажання боротися з окупантами у партизанському загоні.

Партизанський загін під командуванням Д.Я.Страшенка, комісара С.П.Прядка, начальника штабу М.І.Зінченка дислокувався з березня 1942 р. у Пелюхівському лісі. У липні 1942 р., коли народні месники проходили галявину, їх помітив місцевий пастух. Він швидко добіг до села і повідомив про партизан у німецьку комендатуру в Малій Дівиці. Німці і місцеві поліцаї швидко організували засідку і, коли загін повертався з завдання, розпочали бій.

Частина партизан на чолі з С.П.Прядкою і О.І.Ярошем, рятуючи життя своїх побратимів, залишилися прикривати їх відхід. У збройній сутичці під Лісовими Сорочинцями нікому з них не вдалося вирватися з оточення і повернутися до загону. Вони загинули у бою. Їх тіла німці та поліцаї прив'язали до возів і тягнули по землі до малодівицької комендатури для впізнання. Під час такої «доставки» тіла загиблих були повністю знівечені і обличчя загиблих партизан не можна було впізнати. Для розпізнання тіл загиблих, німці зігнали місцевих жителів, але ніхто з селян не наважився впізнати колишніх керівників району.

Народних месників поховали поблизу траси неподалік р. Галка. Серед загиблих - Семен Павлович Прядка, Олександр Іванович Ярош, Григорій Іванович Хорошко та ще один невідомий. Після проведеної кропіткої роботи, нам вдалося встановити ім'я четвертого загиблого. Ним був Бодько Ігор Євгенович [13]. У жовтні 1943 р., після звільнення радянськими військами Малої Дівиці, останки загиблих партизан перепоховали у братську могилу поблизу райвиконкому.

Починаючи з 26 серпня 1943 р. війська лівого крила Центрального фронту під командуванням генерала армії К.К. Рокоссовського розпочали Чернігово-Прип'ятську наступальну операцію. Гітлерівська ставка сподівалася затримати просування радянських військ, використовуючи водні рубежі. Але зупинити наступальний порив Червоної армії вермахту не вдалося.

9 вересня 1943 р., після дводенних боїв Червона армія оволоділа містом Бахмач, а 15 вересня 1943 р. було визволено місто Ніжин. Після його визволення командування 60-ї Армії Центрального фронту отримало наказ про нанесення флангового удару з тилу по Прилуцькому угрупованню ворога, південніше та північно-східніше міста Прилук. Головний удар вздовж залізниці Ічня-Прилуки завдавала 4-а гвардійська повітрянодесантна дивізія, допоміжний - 2-а гвардійська повітряно-десантна та 42-а гвардійська стрілецька дивізія з району Лосинівки, Монастирища в напрямку Буд, Малої Дівиці, Товкачівки.

18 вересня з ічнянського напрямку радянські війська вели наступ у бік Прилук. Зламавши опір противника 2-а гвардійська повітряно-десантна дивізія

визволила Товкачівку, Малу Дівичю, Стрільники, Заїзд і до ранку 19 вересня вийшла на околицю м.Прилуки.

У ці дні поблизу с. Мала Дівичя розквартирувався 797-й бомбардувальний полк (на 1945 р. 787-й бомбардувальний Дембіцький орденів Кутузова, Богдана Хмельницького і Олександра Невського авіаційний полк, командир майор Пелій Антонович Бандровський) [14] 202-ї бомбардувальної авіаційної дивізії (на 1945 р. – бомбардувальна Середньо-Донська Червонопрапорна ордена Суворова авіаційна дивізія імені Верховної Ради Татарської АРСР, командир полковник Нечипоренко С.І.) і БАО, які брали участь у визволенні Києва. За активні дії на Дніпровському плацдармі вказане військове з'єднання двічі відзначалося в наказах Верховного Головнокомандуючого, а за визволення столиці України Києва 10 листопада 1943 р. нагороджене орденом Червоного Прапора.

Вказана авіаційна дивізія формувалася у Казані, столиці Татарстану в жовтні 1942 р. З 16 по 30 грудня 1942 р. брала участь у наступі військ Південно-Західного фронту в середній течії Дону. Льотчики завдавали удари по угрупованнях супротивника в районах Чортково-Міллерово, а з 10 січня по 2 лютого 1943 р. громили оточене в межиріччі Волги й Дону угруповання ворога. 19 квітня 1943 р. за клопотанням трудящих Татарстану наказом наркома оборони СРСР дивізії було присвоєно ім'я Верховної Ради Татарською АРСР. На початку травня 1943 р. її полки отримали в дарунок від трудящих республіки 102 бомбардувальника Пе-2, побудованих у Казані [15].

Інтенсивність польотів літаків бомбардувального полку і дивізії у січні 1944 р. дещо зменшилась. Літаки продовжували вилітали на виконання окремих бойових завдань на Правобережній Україні.

7 січня 1944 р. неподалік малодівичького аеродрому розбився літак Пе-2. Під час авіаційної катастрофи загинули командир літака майор Баглаєв М.Г. і штурман старший лейтенант Журавель Ф.І. Причини катастрофи нам з'ясувати не вдалося.

Командир авіаційної ескадрилії 797-го бомбардувального авіаційного полку майор Баглаєв Мефодій Григорович народився у 1903 р. в Ростовській області, Неклиновському районі, на хуторі Курлатськ [16]. Наказом Головного управління кадрів НКО СРСР по особовому складу армії від 31 березня 1944 р. за №01035 майора Баглаєва М.Г. виключено із списків офіцерського складу Червоної армії [17].

Під час авіакатастрофи з майором Баглаєвим М.Г. загинув і штурман авіаційної ескадрилії старший лейтенант Журавель Федір Іванович 1913 року народження. Із трьох документів, що розміщені на сайті «ОБД-меморіал» дізнаємося, що він народився у Київській області, Миронівському районі, в с.Карапиші. Призваний до лав Збройних Сил СРСР Миронівським райвійськоматом Київської області, Української РСР. Наказом Головного управління кадрів НКО СРСР по особовому складу армії від 31 березня 1944 р. №01050 старший лейтенант Журавель Ф.І. був виключений із списків офіцерського складу Червоної армії [18].

Весною 1944 р. останки загиблих партизан і льотчиків перенесли в одну братську могилу (Центральну), де згодом був встановлений пам'ятник, у вигляді цегляної поштукатуреної стели, висотою 1,8 м без постаменту.

На меморіальній дошці написано (стилістика залишена): «Тут похоронени офіцери, солдати, народні месники, які загинули в дні Вітчизняної війни 1941-1945 р. Баглаєв Н.Т., Журавльов Ф.І., Прядка С.П., Хорошко Г.М., Ярош О.І та інші. Вічна слава загинувшим в боротьбі з німецькими загарбниками за свободу і незалежність Нашої Батьківщини».

У Книзі могил загиблих воїнів Радянської армії та партизан у Великій Вітчизняній війні 1941-1945 рр. на території Чернігівської області за станом на 1 березня 1950 р. під номером 573 вказана ця братська могила у центрі с.Мала Дівиця. «Могила в хорошому стані, встановлено постійний пам'ятник. Озеленена. Поховані - 2 (офіцери), 3 (сержанти і солдати), 4 (партизани) - всього 9 [19].

Таким чином, до теперішнього часу на території селища Мала Дівиця Прилуцького району Чернігівської області знаходяться три військових поховання періоду Великої Вітчизняної війни 1941 - 1945 рр.: братська могила в центрі селища, індивідуальна могила на сільському кладовищі, братська могила там же. Всього поховано 5 офіцерів, 4 військовослужбовця рядового та сержантського складу, 4 партизана. Всього 13 чоловік. Імена 9 відомі, 4 – невідомі.

Багато років тому закінчилася Велика Вітчизняна війна. Сьомий десяток років люди живуть у мирі, але пам'ять про полеглих, про війну не йде в минуле. Наше з вами завдання не забути тих, хто ціною власного життя наближав Велику Перемогу, давши можливість жити в незалежній державі під мирним небом.

Джерела та література

1. Драгунов В.Д. Их помнит Черниговщина. - Чернигов, 1993. - Кн.5. - С.36.
2. Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации (далі ЦАМО РФ), ф. 33, оп. 563787, д.1, л. 2.
3. ЦАМО РФ, ф. 33, оп. 594261, д. 73, л.1.
4. ЦАМО РФ, ф. 58, оп. 769234, д. 3, л. 26.
5. Информация о захоронении: Украина, Черниговская обл., Прилуцкий р-н, п. Малая Девица. [Електронний ресурс].- Режим доступу: //obd-memorial.ru/html/info.htm?id=84053878&page=1.
6. ЦАМО РФ, ф. 58, оп. 818884, д. 18. л. 3.
7. ЦАМО РФ, ф. 58, оп. 818883, д. 928, л. 22.
8. ЦАМО РФ, ф. 33, оп. 11458, д. 15, л. 19.
9. 33-й бомбардировочный авиационный полк 10-й гвардейский бомбардировочный Киевский Краснознаменный ордена Суворова авиационный полк. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sss/struct/p/bap33.dat>.
10. Ефремов В.С. Эскадрильи летят за горизонт.— М.: Воениздат, 1984. – С.20.
11. 17-й истребительный ордена Суворова авиационный полк. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//www.allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sss/struct/p/iap17.dat](http://www.allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sss/struct/p/iap17.dat)
12. 92-й истребительный Краснознаменный авиационный полк. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: [//www.allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sss/struct/p/iap92.dat](http://www.allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sss/struct/p/iap92.dat).

13. Информация из списков захоронения: Украина, Черниговская обл., Прилукский р-н, п. Малая Девица. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: [//obd-memorial.ru/html/info.htm?id=84053630](http://obd-memorial.ru/html/info.htm?id=84053630).
14. 797-й бомбардировочный Дембицкий орден Кутузова, Богдана Хмельницкого и Александра Невского авиационный полк. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: [//allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sssr/struct/p/bar797.dat](http://allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sssr/struct/p/bar797.dat).
15. 202-я истребительная авиационная дивизия 202-я бомбардировочная Средне-Донская Краснознаменная ордена Суворова авиационная дивизия имени Верховного Совета Татарской АССР. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: [//www.allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sssr/struct/d/bad202.dat](http://www.allaces.ru/cgi-bin/s2.cgi/sssr/struct/d/bad202.dat)
16. ЦАМО РФ, ф. 58, оп. 33, д. 11458, л. 600.
17. ЦАМО РФ, ф. 58, оп. 33, д. 11458, л. 222.
18. ЦАМО РФ. ф. 33, оп. 11458, д.223, л.2.
19. ЦАМО РФ, 58, оп. 769234, д. 3, л. 26.

Олена РОДІОНОВА

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ВИСТАВКИ «ПАРТИЗАНИ УКРАЇНИ В БОРОТЬБІ ПРОТИ НІМЕЦЬКО- ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ»

Запропонована стаття присвячена дослідженню історії створення і функціонування виставки «Партизани України в боротьбі проти німецько-фашистських загарбників», пошуку розшифровки і зв'язку виявленої у фондах печатки з експонатами цієї виставки.

Ключові слова: партизани, німецько-фашистські загарбники, виставка, експонати, війна.

The proposed article investigates the history of the establishment and functioning of the exhibition "Ukraine partisans in the struggle against the Nazi invaders," search and decrypt communication identified in the collections of the stamp exhibits this vystaky.

Key words: guerrillas, Nazis, exhibition, exhibits, war.